

La viabilitat de "la manera", la possibilitat, avui, de l'estil creiem que és una preocupació cultural pròpia d'una corporació professional i és, a més a més, si se'n permet dir-ho, objecte d'atenció ja antic per a components d'aquesta redacció.

Els intents d'autodefinició de les avantguardes locals han seguit, entre nosaltres, l'esquema habitual de caracteritzar uns trets estilístics comuns que serveixin per situar els límits d'un espai cultural propi, al qual estan convidats tots els que, precisament, han resultat automàticament exclosos per la pròpia raó d'ésser de l'operació.

Cal diferenciar aquesta definició estilística de la que es proposa establir unes convencions que permetin la generalització i difusió d'un llenguatge més que no pas aïllar un grup d'obres per ésser proposades de model.

Creiem que estem assistint als moments potser finals d'un d'aquests intents. Per això, alhora que en les properes pàgines es parla d'actituds últimes menys programàtiques, pot ésser ara útil inventariar el que esdevé passat.

En els últims anys ha coincidit la més profunda crisi dels llenguatges defensats pel Moviment Modern amb

l'aparició d'un cos relativament nombrós d'arquitectes allunyats dels centres principals de producció cultural, amb voluntat, però, d'assumir la seva feina.

La solitud amb què s'ha hagut de materialitzar aquest propòsit creiem que ha posat en primer pla per a aquests arquitectes la necessitat, gairebé obsessiva, de trobar, sense deixar-se temptar per l'ambigüitat del moment cultural, una síntesi estilística prou contundent com per respondre al seu marc, com a mínim indiferent, amb una actitud que es considera ha d'ésser beligerant. L'obra, des de l'estil, esdevé un manifest.

Podríem fer un recorregut d'Andalusia a Euskadi amb escales al Llevant seguint un paisatge discontinu fet d'elements extrems dels codis a l'abast d'aquests anys per elaborar un *prêt-à-porter* de la comunicabilitat: la *tendència* entesa com un repertori formal, i el neo-racionalisme nord-americà: dobles façanes, pòrtics, diafragmes, columnes exemptes vesteixen plantes que sovint volen perpetuar organitzacions referendades per vetustes tipologies històriques o per la tradició dels respectius llocs (potser com a contrapartida que faciliti l'acceptació de la

"bona nova" estilística).

Efectivament, podríem explicar aquesta uniformitat de resultats per la indiferència de l'entorn, per l'elementalitat i la uniformitat constructives, potser requerides per les tècniques a l'abast, fins i tot pels propòsits d'unificació estilística portats endavant per algunes escoles d'arquitectura de masses.

Però també podem fer-ho, i potser millor, recordant que cercar la unitat estilística, la *current Architecture*, i evitar individualismes estèrils, no és coartada per fugir de la invenció de la forma, i que cal pensar que el Moviment Modern, a més a més d'encobrir, certament, una proposta estilística, era també un pas endavant pel que fa al respecte a l'especificitat de cada programa, a l'atenció als canviants modes d'estar, a l'adequació dels materials, a la racionalitat i l'evolució dels tipus estructurals. Invitant, en suma, a assumir el risc d'incomunicabilitat i aleatorietat que, és clar, tota creació comporta quan es col·loca més enllà de les seguretats que pot oferir una compartible i molt comunicable trivialitat.

D'UN TEMPS ençà estem assistint a un gradual i cada volta més generalitzat canvi de sensibilitat. Hom diria que, cansats ja de l'unitarisme, de la monotonia i de l'abstracció, estem retornant als encants de la fragmentació, de la variació i d'allò concret.

ENFRONT d'aquells dibuixos eteris que en altre temps insinuaven fantasmagòrics edificis, ens interessen cada cop més les sòlides i ciclòpies construccions de pedra i maó, càlides i maternals.

ENFRONT de la nuesa monacal de l'espai abstracte, l'opulència sensual de la redescoberta expressivitat dels materials i de l'ornamentació.

ENFRONT de la regla i la normativa acadèmiques, els plaers de la imaginació.

ENFRONT de l'arquitectura com a activitat cognoscitiva que fa de la seva transmissibilitat la condició bàsica de la seva existència, l'arquitectura com a pràctica artística.

ENFRONT de les coses generals, les particulars.

ENFRONT del clixé eternament repetit d'aquells vells herois de llunyanes guerres perdudes, tantes i tantes arquitectures que amplien els codis perquè no marquen un límit excloent entre els fets vernacles, els clàssics i els moderns.